

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio LXX. De Circumcisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Q V Æ S T I O L X X.

De Circumcisione.

In Quatuor Articulos diuisa.

ART. I. Utrum Circumcisio fuerit preparatoria & figuratiua Baptismi?

ART. II. Utrum Circumcisio fuerit sufficienter instituta?

ART. III. Utrum Ritus Circumcisionis fuerit conueniens?

DE tribus his Articulis, vide D Thomam hic; & Damascenum lib. 4. de Fide. c. 26. & Catenam Lipomani in c. 17. Genes.

ARTICVLVS IV.

Utrum Circumcisio Gratiam iustificantem contulerit?

MISSIS sententijs Scholasticorum, quas hic recenset D. Thomas, sunt duae precipuae sententiae. Prior est, Circumcisionem contulisse gratiam iustificantem, & consequenter deleuisse peccatum originale. Huius sententiae primus auctor putatur D. Augustinus, qui id varijs locis docet, vt statim dicetur. Hunc secutus est D. Gregorius lib. 4. moral. cap. 2. & auctor sermonis de ratione Circumcisionis, qui solet tribui Cypriano, cum tamen satis constat non esse: & Beda lib. variarum quaestionum qu. 1. 5. & in cap. 2. Lucae. Bernardus epist. 77. Innocentius III. Capitulo Maiore, de Baptismo, ubi tamen hoc non definit, sed obiter inducit ad aliud ostendendum. Hos secuti ferè sunt Doctores Scholastici.

Fundamentu huius sententiae est illud Genes. 17. Masculus, cuius praputiu caro circumcisa non fuerit die octauo, delebitur anima illa de populo suo, quia pactu meum irritum fecit: ubi Deus videtur minari damnationem aeternam etiam Iudaeorum infantibus, nisi fuerint circumcisi: ergo per Circumcisionem liberabantur a morte aeterna. Ita D. Augustinus lib. 17. de Ciuit. cap. 27. & lib. 2. de Peccato Originali cap. 20. & 31. Lib. 2. de Nuptijs & Concupiscent. cap. 11.

Sed hoc fundamentum videtur parum solidum: quia illud (die octauo) quo totum argumentum nititur, non est in textu Hebraeo vel Chaldaeo, aut Vulgata editione, sed solum reperitur in Graeco. Ob qua tamen verba D. Augustinus exponit hunc locum de paruulis. Et consequenter illud (quia pactu meum irritum fecit) exponit de pacto, quod Deus fecit cum Adamo, de non comedendo ex ligno scientiae boni & mali; quod pactum paruuli in Adamo praearicati sunt. Illa autem verba (peribit anima eius de populo) exponit de morte aeterna. Quare detractis illis verbis, Die octauo, haec expositio non conuenit; nam commodissime intelligitur de adultis, hoc sensu:

Masculus Hebraeus, qui noluerit circumcidi, vel paruulu in suum circumcidere, peribit de populo propter inobedientiam, qua praearicatus est preceptum meum de circumcisione: Pactum enim eo loco idem est, quod praecipuum; nam octies ibi ponitur, & semper ita accipitur.

Vnde aliter probatur haec sententia. Primò, Quia non videtur credibile diuinam bonitatem, quae vult omnes homines saluos fieri, per tot annorum millia vniuersum mundum reliquisse sine villo remedio paruulorum. Secundò, Nec videtur credibile Deum tam asperum Sacramentum sine villo fructu paruulis dari iussisse. Tertio, Quia conueniens erat, vt sicuti Christi merita applicabantur adultis per fidem, ita paruulis applicarentur per aliquod Sacramentum.

Alter sententia est, Circumcisionem vi sua, & ex opere operato, neque paruulis, neque adultis gratiam sanctificantem, aut remissionem peccatorum contulisse; sed solum ex fide & deuotione suscipientis: sicut nec reliqua Sacramenta veteris legis. Probant hanc sententiam 1. ex Scripturis; Nam Apostolus multis locis de industria Circumcisionem eleuat, tanquam nihil ad iustitiam valentem: 1. ad Corinth. 7. vers. 19. Circumcisio nihil est, praputium nihil est, sed obseruatio Mandatorum Dei: hic insinuat Circumcisionem non plus prodesse ad salutem, quam praputium, id est, quam non Circumcisionem. Ad Gal. 6. v. 19. Neque circumcisio aliquid valet, neque praputium, sed noua creatura. At quo modo nihil valet circumcisio, si ipsa nouam creaturam facit? Ad Gal. 4. v. 9. vocat omnia legalia infirma & egena elementa: Quod autem de legalibus loquatur, non de Idolis, patet, quia Galatae non volebant redire ad Idololatriam, sed ad obseruationes Iudaicas, inter quas potissima circumcisio. Ad Rom. 3. vers. 2. docet precipuam vtilitatem circumcisionis esse, quod illi populo credita sint eloquia Dei, id est, data sit lex & prophetiae. Imò ex professo ostendit illo capite Iudaeos non praestare Gentilibus iustitiam, quia ex operibus legis nemo iustificatur. quod falsum esset, si Circumcisio iustificaret.

Ad haec quidam Respondent Primò, Apostolum dicere Circumcisionem nihil esse, nihil valere, videlicet, ipsam secundum se, & seiunctam a fide Christi: nam Apostolus eam considerat, vt nudam caeremoniam externam, quomodo Iudaei de ipsa gloriabantur.

Sed haec responsio non satisfacit: tum, quia similiter dici posset de Sacramentis nouae legis: Baptismus nihil est, Confirmatio nihil est, quia sine fide suscipientis nihil profunt ad salutem, quod tamen nemo dixerit: Apostolus quoque non rectè ostenderet hoc pacto Sacramentorum veterum inefficaciam, quod tamen ibi maximè intendit: tum, quia vbique comparat Circumcisionem praputio: atque praputium absolute nihil prodest.

Respondent Secundò, Apostolum loqui de Circumcisione pro eo tempore, quo erat abrogata

2. Sententia Augustini per circumcisio gratiam collatam, & originale delictum.

Fundamentum huius sententiae.

Parum est solidu.

Alia rationes dicta sententiae.

2. Sententia negans.

1. Probatu Scripturis, quae dicunt circumcisio non plus prodesse.

Responsio quorundam quod circumcisio seiuncta a Christi fide, nil prodest.

Refellitur.

Itē ea quæ dicit illam nil profuisse pro eo tempore quo fuit abrogata.

ta per Christum; tunc enim nihil valebat. Sed hæc responsio non est probabilis: loquitur enim Apostolus de Circumcisione secundum se, qualis fuit instituta à Deo, & semper observata. Quod patet Primò, quia alioqui esset petitio principij in argumento Apostoli: vult enim docere esse abrogatam, quia nihil valebat: ergo non rectè dicitur, nihil valere, quia abrogata. Secundò, Apostolus 1. ad Corinth. 7. aperte docet nihil referre siue quis vocatus sit ex circumcissione, siue ex præputio: Quia, inquit, Circumcisio nihil est, præputium nihil est. Vnde patet illum loqui de ijs etiã qui circumcisi erant ante Christi mortem, quando adhuc lex vigeat. Tertio, Apostolus ad Rom. 3. dicit Circumcisionem esse vtilem, quia circumcisi erant de populo, cui credita sunt eloquia Dei: At hoc falsum est post eius abrogationem: ergo loquitur de circumcissione qualis erat ante abrogationem: ergo de hac loquitur cum ibidem ait, *eam nihil valere ad iustitiam*. Quarto, Ad Philipenses 3. v. 7. nihili facit quòd fuerit circumcisi octavo die: *Quæ mihi, inquit, fuerunt lucra, arbitratus sum propter Christum detrimenta*: Sed Apostolus circumcisi est ante mortem Christi, cum adhuc lex vigeret: ergo &c. Quintò, Ad Gal. 4. vbi omnes cæremonias veteris legis vocat *egena & infirma elementa*, dicit Iudæos ante Christum *sub elementis mundi tanquam paruulos seruasse*: loquitur ergo de illis, vt erant ante abrogationem. Denique ad Hebræos 9. & 10. ex professo docet legem veterem solum habuisse vmbra futurorum bonorum sub Christo, non ipsam rerum imaginem, quæ est gratia, nec potuisse sanctificare secundum conscientiam, sed solum secundum carnem. & c. 8. Reprobat, inquit, sit prioris mandati propter infirmitatem & inutilitatem.

Probant Secundò, Ex Patribus, qui docent Circumcisionem non fuisse datam vt iustificaret, sed vt semen Abraham ab alijs distingueret. Iustinus Dialogo cum Triphone ante medium: *Ex eo, inquit, quòd femina circumcidi non possunt, intelligitur signi causa datam esse circumcissionem, non pro opere iustitiæ: fecit enim Deus, vt ea, quæ iusta sunt, virtuti quæ consentanea, omnia aequè mulieres seruare possent*. Irenæus lib. 4. contra Valentinum cap. 30. *Quoniam quidem circumcissionem non quasi iustitiæ consummatricem, sed in signum dedit Deus vt cognoscibile perserueret genus Abraham, ex Scriptura discimus, Et infra: Et quia non per hac iustificabatur homo, sed in signum data sunt populo, ostendit quòd ipse Abraham sine circumcissione credidit, & reputatum est ei ad iustitiam*.

Tertullianus lib. contra Iudæos in principio, multis probat Circumcisionem non purgasse à peccatis: *Si purgat, inquit, Circumcisio hominem, Deus Adam incircumcisum non faceret: cur enim non circumcidit, vel posteaquam deliquit, si purgat Circumcisio? Et infra: Acceperat Abraham circumcissionem, sed quæ esset in signum temporis illius, non in salutis prærogatiuam. Et paulò post: Si salutem circumcisio adfert, etiã Moyses in filio suo non intermisisset, quo minus octavo die circumcideret ipsam. Et infra: Dicit eam datam in signum, & non in salutem*. Hunc omnino sequitur Cyprianus lib. 1. contra Iudæos cap. 8. vbi docet Circumcisionem primã fuisse euacuandam, quia carnalis & manu facta; quia Adam, Abel, Enoch, Noë, Melchisedech incircumcisi placere Deo; & quia feminis non proficit.

Athanasius in illud; *Omnia mihi tradita sunt à*

Patre meo circa medium orationis: *Sicut sacrificia vmbra erant rerum futurarum, ita circumcisio particularis totius hominis circumcidendi adumbratio delineatioque fuit, Et infra dicit, Circumcisionem non reuerã abstulisse vituperium terreni stemmatis, vel opprobrium delicti, sicut facit baptismus, sed solum ad vmbra & speciem*.

Chrysoströmus homilia 27. in Genes. *Deus circumcissionem lege sancit non quod ad animæ salutem aliquid conferre possit, sed vt Iudæorum pueri hoc gratitudinis signum circumferrent, & ne liceret eis Gentium consuetudini misceri. Hinc beatus Paulus signum eam vocat; nam ad iustitiam ipsa circumcisio nihil conducit. Idem docet multis alijs locis*.

Cyriillus Alexandrinus lib. 10. contra Iulianum sub finem: *Quid sibi vult, inquit, circumcisio? bona sane est & utilis, si typus esse credatur rei spiritualis. Et infra dicit, Christianos reliquisse circumcissionem carnalẽ & vetera sacrificia, quia solum erant vmbra, quarum nunc assecuti sumus veritatem. Lib. 4. in Ioannem cap. 5. 1. docet circumcissionem solum fuisse signum spiritualis circumcissionis per Christum faciendæ*.

Theodoretus qu. 67. in Genes. ex professo probat circumcissionem non fuisse datam ad iustificandum, sed solum ad distinguendum populum Dei ab alienigenis: *Quia, inquit, populus in deserto per quadraginta annos nõ fuit circumcisi, nempe quia ipsa habitatio deserti satis ab alijs gentibus distinguebatur, verum postquam transerunt Iordanem & alijs misceri ceperunt, tunc iusti sunt circumcidi*.

Idem eadem ratione probat Hieronymus in cap. 3. ad Galatas; & Damascenus lib. 4. de Fide cap. 26. Ambrosius in cap. 4. ad Rom. *Non ergo circumcisio aliquid habet dignitatis, sed signum est tantum; quod signum idem accipiebant filij Abraham, vt scirentur eius filij esse. Idem indicat epist. 72. & 77. Theophilact. in c. 2. ad Rom. Circumcisio, ne iustificatio quidem legis dici potest, nam est data in signum, vt ne cum Gentibus Iudæi miscerentur*.

His addere licet Philonem Iudæum, qui lib. de Circumcisione explicans omnes eius causas, quas à maioribus se dicit accepisse, nusquã infinuat eam valuisse ad delendum peccata. Et Iosephum, qui lib. 1. Antiquit. cap. 18. agens de Circumcisione, nullam aliam eius causam agnoscit, quã vt esset signum distinctiuũ. Et sanè mirum esset, si vim purgandi à peccato haberet, rem tantam nec Scripturis esse expressam, nec doctissimis Hebræorum cognitam.

Probant Tertio, Quia Florentinum Conciliũ apertè distinguit Sacramenta nouæ legis à veteribus, quòd sacramenta nouæ legis contineant gratiã, & eam dignè suscipientibus conferant: *Vetera autem nõ conferant, sed eam solum per Christi passionem dandam præfigurant*.

Probant Quarto, Ex distinctione legis Nouæ à Veteri, quæ passim in Scripturis & Patribus infinuatur: nempe quòd Noua lex iustificet, Vetus autem non iustificet: quæ distinctio vera non esset, si vllum opus legis Veteris conferret iustitiã. Dicitur enim lex iustificare, quæ præscribit aliquod opus, quod secundum se vim habet iustificandi. Quòd autem illa distinctio vera sit, probatur Ioannis primo, *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Hic gratiam & veritatem opponit legi tanquam eã carenti. Secundò, quia lex Vetus dicitur litera occidens, Noua spiritus*

Chrysol.

Cyriillus Alexandr.

Theodo. retus.

Hieronymus Damascen.

Theophilactus.

Philo, Iosephus.

4

3. Probatur ex Concil. Florentin.

4. Probatur ex distinctione Legis Nouæ à Veteri.

ua spiritus viuificans, 2. ad Corinth. 3. At si circumcisio viuificat, etiā lex Vetus est spiritus viuificans. Tertiò, quia lex Vetus generat in seruitutem, id est, facit seruum; Noua autem facit liberos, ad Gal. 4. At si circumcisio conferret gratiam, etiā lex Vetus liberis faceret. Ad rationes alterius sententiae tenenda, nisi altera esset tam recepta. Quare

Dico Primò, Propriè loquendò Circumcisio non conferebat gratiam iustificationis, sicut nec vllum aliud Sacramentū veteris legis. Hoc cōuincunt rationes secundae sententiae: & bene probat ratio, quam habet D. Tho. suprà q. 62. artic. 6.

Dico Secundò, Piè tamen credi potest paruulos fuisse iustificatos, non quidem propriè per Circumcisionem, sed per fidem parentum, vel aliorum circumcidentium. Ita D. Thomas hoc loco: & sic eū explicat Canus Relectio de Sacram. parte 5. qui est in eadem sententia. In eadem sententiam inclinat D. Bonauentura, & Richardus dist. 1. Vbi notandum est, iuxta hanc sententiam existimandum paruulum fuisse iustificatū per fidem interiore parentum vel ministri, per quam offerebatur Deo, vt Messia benedictionem assequeretur; Deo sic statuente propter paruulorum necessitatem. Hęc tamen fides videtur aliquo externo signo debuisse applicari, vt etiam insinuat D. Thomas, quamuis ad hoc Circumcisio non videtur fuisse necessaria: nam potuisset fortasse aliud signum adhiberi, sicut Auctores alterius sententiae dicunt, quando paruuli non erat legitima intentio circumcisi; vt qui ab Aegyptijs aut alijs circumcidebantur.

Dico Tertiò, Adultis in Circumcisione non conferebatur gratia vltra meritum propriae fidei & deuotionis. Ita Melchior Canus suprà. Colligitur hoc ex testimonijs Scripturæ & Patrum suprà citatis. Nam Patres expressè docent, ne Abrahamum quidem accepisse gratiam in Circumcisione supra meritum suae fidei & obedientiae. Ita Tertull. Iræneus, Chrysof. Theodoretus. Quod confirmatur ad Rom. 4. vbi Apostolus ex professo docet Abrahamum Ex fide, non ex Circumcisione iustificatum: quod non potest dici de Sacramento conferente gratiam ex opere operato. Ratio est, quia Circumcisio per se non applicabat Christi meritum, cum id non posset externo instrumento applicari, nisi esset; vt docet D. Thomas q. 62. ar. 6. sed fides & deuotio applicabat: Atqui non erat conueniens, vt aliena fides applicaret hoc meritum adultis, cum propriam habere possent, & deberent: ergo propria fides applicabat. Secus est in paruulis, qui propriae fidei capaces nō erant; vnde illis concessum videtur, vt aliena posset prodesse, ne in illa aetate sine remedio relinqueretur. Hinc sequitur, Circumcisionem non fecisse ex attrito, contritum (quod facit baptismus): nec præter gratiam operi operantis respondentem, alium gradum contulisse.

Dico Quartò, Nullum quoque aliud Sacramentum aut sacrificium Veteris legis alicui gratiam contulit, nisi ex deuotione suscipientis. Est certa, & ferè communis Doctorū. Vide D. Thomam suprà qu. 62. ar. 6. & 1. 2. qu. 103. ar. 2. & Theologos in 4. dist. 2. Patet hoc ex testimonijs allatis pro 2. sententia, quae id omnino cōuincunt. Confirmatur ex D. Augustino qui multum videtur tribuere Circumcisioni, reliquis tamen nihil

tribuit. Epist. 19. quae est ad Hieronymum: Cur, inquit, non dicam praecipua illa veterum Sacramentorum nec bona fuisse, quia eis non iustificabantur homines; vmbra enim sunt praenuntiantes gratiam, qua iustificamur? Et in Psal. 73. Alia, inquit, sunt Sacramenta data in salutem, alia promittentia Saluatorem: Sacramenta noui testamenti dant salutem, Sacramenta veteris testamenti promiserunt Saluatorem. Tractatu 41. in Ioannem, In sacrificijs, inquit, veteris testamenti non erat expiatio peccatorum, sed vmbra futurorū. Hoc euidentissimè docet Apost. ad Heb. 9. & 10. & Scriptura plurimis locis: Psal. 50. 8. voluisses sacrificium, dedissem vrique: holocaustis non delectaberis. Ierem. 11. v. 15. Numquid carnes sancta auferent à te malitias?

Sed contra. Obijcitur Primò: Leuitici 4. 5. & 6. pro varijs peccatis, vt pro furto, calumnia, fraude, periurio Deus iubet offerri sacrificiū, adiungens promissionē remissionis, & dimittetur ei, inquit pro singulis, quae faciendo peccauit: ergo.

Respondeo; Non significari haec sacrificia per se habere vim remittendi peccati seu culpae, & poenae aeternae; quia nec sacrificiū nouae legis hanc vim habet sine contritione peccatoris, neque ex attrito potest facere contritum. Solum itaque valebant illa sacrificia ex ordinatione diuina ad remissionem peccati quoad poenam temporalem, & immunditiam quandam legalem, vt docet D. Thom. 1. 2. qu. 103. ar. 2. Et Alphonsus Tostatus in primum caput Leuit. q. 17. Fluius signum est, quod Deus solum instituerit sacrificia pro certis quibusdam peccatis; vt pro peccatis ignorantiae circa caeremonias legis, vt patet Leuitici 4. & 5. & pro peccatis furti, damniq; proximi in rebus externis, & pro periurio ob hęc commissos; vt patet ex cap. 6. Leuit. vbi per omne peccatū, quo peccare solēt homines, intelligitur de omni peccato pertinente ad furtum & damnum proximi. Pro grauioribus autem, vt pro adulterio, homicidio, blasphemia; idololatria nullum erat sacrificium constitutum: quod est euident signum haec sacrificia non deleuisse culpā, nisi ex deuotione offerentiu: alioquin maxime pro grauioribus peccatis institui debuissent: Verissimum ergo est, omnes promissiones annexas operibus caeremonialibus Veteris legis fuisse temporales & terrenas; nec contulisse ad vitam aeternam, nisi significationē; vt patet ad Hebraeos 8. Melioris testamenti, inquit, Mediator est, quod in melioribus promissionibus sancitum est: & statim ostendit illas meliores promissiones esse, remissionem peccatorum.

Obijcitur Secundò, D. Leo sermone 2. de Pentecoste dicit, sine hac gratia, scilicet Spiritus sancti, nulla vquam instituta Sacramenta, nulla sunt celebrata mysteria, vt eadem semper fuerit virtus Charismatum, quamuis non fuerit eadem mensura donorum. Hic Leo videtur velle omnia Sacramenta antiquae legis habuisse virtutem Spiritus sancti.

Respondeo; D. Leo solum vult dicere, gratiam Spiritus sancti, quae in Pentecoste in discipulos fuit effusa, etiam superioribus temporibus non defuisse: omnes enim Sanctos superiorum temporum eadem gratiā fuisse vegetatos: Sacramenta etiā & mysteria antiqua sine hac gratia non fuisse celebrata, nempe quia in omnibus Sacramentis veteribus preparata fuit ijs, qui debita fide & deuotione ea suscipere. Non tamen Sacramentis veteribus ita haec gratia fuit appensa, vt eam ex vi sua, seu ex opere operato conferrent.

3
Sententia
Auctoris.
Circumcisio non iustificauit.

Sed paruulos fides parentum externo signo applicata.

6
Adultos sola fides & deuotio propria.

Non fecit ex attrito contritum.

7
Nulla vetera Sacramenta aut sacrificia gratiam contulerunt.

Obiectio
nes: Soluuntur.

Solum contulerunt benedictiones temporales & terrenas.

Solutio
Obiectio
ex Diuino Cone.

QVAE